

دیپلماسی ایران

و

قطعه‌نامه ۵۹۸

دکتر ایرج همتی

داود صفایی فسخودی

انتشارات صفحہ جدید

۱۳۹۳

سرشناسه: همتی، ایرج

عنوان و نام پدیدآور: دیپلماسی ایران و قطعنامه ۵۹۸/ نویسنده ایرج همتی، داود صفایی.

مشخصات نشر: تهران: صفحه جدید، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۴۰۰ص.

شابک: ۱۰۰۰۰۰ ریال: ۵-۵-۹۳۳۵۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - قطعنامه‌ها

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- صلح

موضوع: ایران -- روابط خارجی -- ۱۳۵۹ -

موضوع: ایران -- روابط خارجی -- عراق

شناسه افزوده: صفایی فسخودی، داود، ۱۳۴۲ -

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ DSR ۱۵۹۷/۵۸۳۵۹

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۵۵۸۶۰

نشر صفحه جدید

دیپلماسی ایران و قطعنامه ۵۹۸

نویسندگان: دکتر ایرج همتی، داود صفایی فسخودی

ناظر علمی: دکتر حسین اردستانی

ویراستار: نسرين نوری حسینی

صفحه آرای: سیده‌های خاوشی

طرح جلد: هادی ناصر

چاپ: عقلی ■ ناظر چاپ: محمد بهروزی

چاپ اول: ۱۳۹۳ ■ شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۵-۵-۹۳۳۵۸-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق متعلق به نشر صفحه جدید است.

تلفن: ۸۸۳۴۹۹۰۹

ن و القلم و ما یسطرون

پژوهش و نشر "صفحه جدید" به جمع فعالان و نخبگان عرصه علم و فرهنگ می پیوندد. مسئولیت "قلم و آن چه می نویسد" اقتضا دارد که نویسندگی و نشر آن، با انگیزه و جهت گیری افزایش آگاهی و سطح فرهنگی اجتماع همراه شود. رشد ملی متغیر مستقل و پایه و بستر ساز پیشرفت ملت در سایر بخش ها هم چون علم، فناوری، فراوانی رفاه و اعتبار ملی و جهانی است. وظیفه همگان به خصوص اصحاب قلم و اندیشه و نیز بنگاه های نشر آن است که بیش و پیش از هر امر دیگر به این مهم اهتمام داشته و در راستای تعمیق و گسترش فرهنگ ملی و اسلامی جامعه ایرانی و پیشرفت آن در جهان تلاش نمایند.

"صفحه جدید" با این رویکرد به پژوهش و نشر در سطح ملی ورود کرده و در دوران حیات فرهنگی خود سعی نمود به نشر آثاری مبادرت ورزد که به مؤلفه های مورد اشاره کمک نماید و از سوی دیگر و حتماً از نشر آثاری که در تعارض با این هدف ملی باشد اجتناب خواهد کرد؛ زیرا قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران بدون قدرت اجتماعی و قدرت سیاسی غیر متصور است. و از این رو نیز بدون تعمیق و گسترش فرهنگ ملی و اجتماعی ناممکن می باشد. بالندگی ملت و استمرار مشروعیت دولت در گرو آن است که آگاهی های گوناگون، فرهنگ و خودباوری ملی و نیز کار جمعی که ریشه در فرهنگ دارد، رشد یابد و پژوهش و نشر در این زمینه دارای نقش مهم و تأثیر گذاری باشد.

در تاریخ معاصر ایران، عوامل مختلف موجب قوام فرهنگ و تمدن جامعه ایرانی شده است اما انقلاب و دفاع مقدس نقشی ممتاز و بی بدیل در این راستا داشته اند. انقلاب اسلامی موجب تحول جامعه و تاریخ ایران شد و دفاع مقدس، این تحول را تعمیق بخشید و نمایش جدیدی از ترکیب دین، مذهب و فرهنگ ملی پر ظرفیت ایرانیان پدید آورد.

هشت سال دفاع مقدس، نگین تاریخ ایران و قلب تاریخ پس از انقلاب می باشد که توانست معنای جدیدی به ایران و ایرانی و حتی معنای جدیدی به اسلام و مسلمانان ببخشد؛ اما به دلایل مختلف برای جامعه و حتی برای نخبگان کشور ناشناخته مانده است. این ناشناختگی سبب شد که بزرگ ترین بخش توانمندی های ملی ایران که در حساس ترین روزها و سال ها توسط مردان، زنان و جوانان و نوجوانان ایران رقم خورده است، مورد پژوهش های جدی قرار نگیرد و آن همه فداکاری مردم به خاطرات و یا روایت های عده معدودی با رویکردی خشونت آمیز توأم با نفی دیگران محدود شود و نقش آحاد مردم و جنبه ملی آن مغفول بماند. انقلاب و دفاع مقدس از

آن ملت و اقشار و طبقات مختلف است که مستقیم و غیر مستقیم بار سختی‌ها و محدودیت‌ها و مصائب جنگ را تحمل کردند تا نظام جدید بتواند بقای خود را تضمین نماید و البته در این میان، پدران و مادرانی که عزیزان خود را از جبهه‌ها، شهید تحویل گرفتند، "ولی نعمت" سایرین به شمار می‌روند و در شکل‌گیری و تداوم تاریخ جدید ایران، نقشی منحصر به فرد دارا هستند. "صفحه جدید" در نشر پژوهش‌های نخبگان و نویسندگان کشور، اولویت خود را چاپ آثار و آثاری قرار داده است که به این پدیده بزرگ که باعث شکوه و افتخار ایرانیان و جان‌مایه هویت ملی جدید ایران شده، پرداخته و دارای ارزش علمی باشند. پژوهش‌های تبلیغی و احساسی و عاری از نگاه و روش علمی مورد توجه نیست و این دسته از آثار از جانب مراکز مرتبط می‌توانند مورد حمایت قرار گیرند.

مزید بر این، "صفحه جدید" نیم‌نگاهی نیز به تحولات تاریخی به خصوص تاریخ معاصر ایران شامل دوره قاجار، پهلوی اول و دوم و نیز تحولات سیاسی و اجتماعی عصر جمهوری اسلامی از سال ۱۳۵۷ به بعد دارد. بنابراین پژوهش و نشر "صفحه جدید" تمرکز خود را روی پژوهش‌های تاریخی شامل تحولات سیاسی و اجتماعی معاصر ایران، تحولات انقلاب اسلامی در ایران و مسایل دفاع مقدس قرار داده و نویسندگان و نخبگان کشور می‌توانند پژوهش‌های خود را در این موضوعات برای چاپ به "صفحه جدید" بپارند. "صفحه جدید" با احترام به سلاقی و نحله‌های فکری گوناگون و اذعان به نقش آن‌ها در جامعه ایران، در صدد است تا حفظ حافظه تاریخی و جامعه‌پذیری نسلی را قوام بخشیده و با اندیشه پیشرفت ایران به فعالیت نشر بپردازد تا رویکرد "جامعه کوتاه‌مدت و کلنگی" در تحلیل مسایل ایران و مهم‌تر از آن، در اداره ملت توسط دولت، به "جامعه تاباсти" تحول یابد و ملت برای پیشرفت از شر قهرمانان انتخابات خلاص شده و ساختارمند و مبتنی بر قانون و راهبرد و تعادل اداره شود. مطالعات تاریخی و آثار تاریخی درست می‌توانند به جامعه‌پذیری مورد اشاره و اتصال نسلی بر مبنای اندیشه و رفتار قاعده‌مند مدد رسانده و سبب اعتدالی ملی شوند. "صفحه جدید" با این راهبرد و با این نگاه وارد عرصه پژوهش و نشر شده تا بتواند ذره‌ای کمک حال این هدف عالی و بزرگ باشد؛ نام خود را "صفحه جدید" گذاشته است چون، دفاع مقدس، نقطه عطف و سرآمد تحولات ایران و اسلام می‌باشد.

فهرست

پیش‌گفتار و مقدمه

۱۳

- ۱۵ پیش‌گفتار
- ۱۷ مقدمه

فصل مقدماتی

۲۱

- ۲۳ بررسی متون
- ۲۳ خاطرات سیاسی
- ۲۵ پژوهش‌های داخلی
- ۲۷ پژوهش‌های خارجی
- ۳۰ آثار دانشجویان
- ۳۳ مباحث نظری
- ۳۳ مفهوم دیپلماسی
- ۳۵ دیپلماسی و جنگ
- ۳۷ دیپلماسی و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران
- ۴۰ جنگ و غلبه‌گفتمان آرمان‌گرا در سیاست خارجی ایران
- ۴۴ علائمی ناپایدار از حرکت به سمت واقع‌گرایی در سیاست خارجی
- ۴۹ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
- ۵۲ یادداشت

۵۷ فصل اول:

روند سیاسی دیپلماتیک جنگ از آغاز تا مرحله صدور قطعه‌نامه ۵۹۸

- ۵۹..... میدانی مملو از میانجی‌گران
- ۶۴..... پالس‌های متفاوت در دوره رکود دیپلماسی
- ۶۸..... تحولی نسبی در روند میانجی‌گری
- ۷۲..... تغییر رویکرد ایران در مذاکره با میانجی‌ها
- ۷۴..... تعلیق فعالیت‌های دیپلماتیک ایران در شورای امنیت: تاکتیک یا راهبرد؟
- ۷۶..... فرصت‌ها و محدودیت‌های مانور دیپلماسی ایران در مجمع عمومی
- ۷۹..... اولویت یا امتناع دیپلماسی؟
- ۸۳..... گام لرزان گشایش دیپلماسی
- ۸۷..... در جست‌وجوی مفاعی مبتنی بر همکاری با سازمان ملل
- ۹۳..... طرح ۸ ماده‌ای دبیرکل سازمان ملل
- ۹۷..... دوگانگی دشوار جنگ و سیاست خارجی درهای باز
- ۱۰۳..... پایان سیاست درهای باز و جرخش از مصلحت‌گرایی مرکز‌محور
- ۱۰۵..... فرصتی برای شکستن بن‌بست تصمیم‌گیری درباره جنگ
- ۱۱۳..... خلیج فارس، شیب تند در مسیر بین‌المللی شدن جنگ
- ۱۲۳..... راه‌حلی سیاسی اما بدون دیپلماسی
- ۱۲۶..... یادداشت

۱۳۵ فصل دوم:

تحولات بین‌المللی در آستانه صدور قطعه‌نامه ۵۹۸

- ۱۳۷..... نظام بین‌الملل دوقطبی و جنگ ایران و عراق
- ۱۴۱..... پایان تدریجی جنگ سرد، نقطه عطفی در تغییر دریافت‌های جهانی از جنگ
- ۱۴۵..... الگویی برای حل منازعات منطقه‌ای در نظام بین‌الملل
- ۱۴۸..... فرصتی برای شکستن بن‌بست تلاش‌های صلح

- پایان سال سرنوشت، علامه ناپایدار از گرایش به چانه‌زنی سیاسی برای خاتمه جنگ ۱۵۳
- امریکا و جنگ ایران و عراق: از اعلام بی‌طرفی تا مداخله مستقیم ۱۵۸
- اتحاد شوروی و جنگ ایران و عراق: دستور کارهای متناقض ۱۶۵
- یادداشت‌ها ۱۷۷

۱۸۳ فصل سوم:

تأثیر دیپلماسی ایران بر قطعنامه ۵۹۸ / واقعیت یا روایت؟

- روایت و ضد روایت ۱۸۶
- امتناع از مذاکره ۱۸۸
- جنگ سفارتخانه‌ها ۱۹۱
- نگرانی از اعمال فصل هفتم منشور ۱۹۶
- جلوگیری از تصویب قطعنامه دوم ۲۰۳
- واپسین تلاش‌ها ۲۰۶
- یادداشت ۲۱۲

۲۱۵ فصل چهارم:

از صدور تا پذیرش قطعنامه ۵۹۸

- دستور کاری تردیدآمیز: نه رد نه قبول قطعنامه ۲۱۷
- جنگ نفت‌کش‌ها و درگیری ناخواسته ایران با سیاست مقابله به مثل ۲۲۰
- بهره‌گیری از بسیج عمومی به عنوان پشتوانه مذاکرات ۲۲۶
- روند کند مذاکرات ایران و سازمان ملل ۲۳۰
- بازی دیپلماتیک شوروی ۲۳۷
- تلاش‌های میانجی‌گرایانه دکوئیار ۲۴۲
- پیامدهای بن‌بست تصمیم‌گیری در لحظات خطیر جنگ ۲۴۹
- سراجم، شمارش معکوس پایان جنگ ۲۵۶
- یادداشت ۲۶۴

فصل پنجم:

از آتش بس تا پذیرش قرارداد الجزایر توسط عراق

- ۲۷۱..... مرحله جدید در تحول دیپلماسی ایران
- ۲۷۹..... گشایش مرحله به مرحله بحران
- ۲۸۵..... مذاکرات دشوار آتش بس
- ۲۹۶..... مذاکرات ژنو: گفت و گوهای سرد و غیرتعهدآور
- ۳۰۳..... مذاکرات نیویورک: تعیین دستور کاری صرفاً برای ادامه مذاکرات
- ۳۰۸..... بار دیگر ژنو: ادامه اختلاف نظرها ضمن علاقه مندی به حفظ آتش بس
- ۳۱۱..... دور جدید گفت و گوهای صلح و بن بست مذاکرات
- ۳۱۸..... عراق در جست و جوی فرصتی تاکتیکی برای شکستن بن بست مذاکرات
- ۳۲۴..... تبادل نامه های رؤسای جمهور دو کشور
- ۳۲۶..... دومین نامه رئیس جمهور عراق
- ۳۲۸..... پاسخ آقای هاشمی رفسنجانی به نامه دوم رئیس جمهور عراق
- ۳۳۰..... سومین نامه رئیس جمهور عراق
- ۳۳۰..... چهارمین نامه رئیس جمهور عراق
- ۳۳۲..... پنجمین نامه رئیس جمهور عراق
- ۳۳۴..... پاسخ آقای هاشمی رفسنجانی به پنجمین نامه رئیس جمهور عراق
- ۳۳۵..... ششمین نامه رئیس جمهور عراق و اعلام پذیرش قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر
- ۳۴۲..... نامه آقای هاشمی رفسنجانی در پاسخ به ششمین نامه رئیس جمهور عراق
- ۳۴۵..... یادداشت

فصل ششم:

۳۵۳

معرفی آغازگر جنگ

از بیروت تا نیویورک: پیوند خوردن مسئله گروگان‌های غربی در لبنان با بند ۶

قطعنامه ۵۹۸ ۳۵۵

انتشار بیانیه تاریخی دبیرکل در مورد مسئولیت جنگ ۳۶۳

متن گزارش دبیرکل سازمان ملل متحد درباره اجرای قطعنامه ۵۹۸ ۳۷۴

یادداشت ۳۷۷

نتیجه‌گیری

۳۸۱

نتیجه‌گیری ۳۸۱

متن قطعنامه ۵۹۸ ۳۸۵

فهرست منابع

۳۹۵

الف: فارسی ۳۹۱

کتب ۳۹۱

مقالات ۳۹۵

پایان‌نامه‌ها ۳۹۷

سایت‌ها ۳۹۸

اسناد ۳۹۸

مصاحبه‌ها ۳۹۹

ب: منابع انگلیسی ۳۹۹

کتب ۳۹۹

مقالات ۴۰۰